

Pražská dílna katolického samizdatu

Autor: [Oto Mádr](#) - Číslo: [2003/2](#) (Články)

Dynamika lidské svobody je pojistkou proti všem pokusům deformovat lidství, brání se tím zřetelněji a mocněji, čím silněji se někdo pokouší degradovat člověka, národ, společenství víry, lidstvo. Bolševický pokus o odlidštění jedinců jejich stlačením do jednoduté masy vyvolal i u nás obranu v takzvaném podzemí. Náhradou za zglajšaltovaný tisk se začala rozvíjet alternativa v podobě samizdatu.

Tvrdě utiskovaná katolická církev sáhla brzy k tomuto typu obrany. Vedle katolické literatury, jež stihla vyjít do února 1948 (Dacík, Pecka, Braitto, Urban atd.) a byla vděčně využívána ke studiu, se začala využívat i soukromě překládaná soudobá literatura - naučná i narativní. Krátké období Pražského jara (Zvěřinova *Via*, Mikuláškovy *Katolické noviny*, knížky vydané V. Vaškem v osvobozeném nakladatelství) se stalo impulzem k rozvoji katolického samizdatu - navzdory obav z vězení.

V Čechách vydával P. Jaroslav Knittl od roku 1973 časopis *Znamení doby* (56 čísel) a knižní svazky (kolem 400), většinou strojopisem. Na Moravě vydávali brněnský tiskař J. Adámek a známý bojovník Augustin Navrátil různé katolické svazky. Podobně působil na moravské faře nezdolný Radim Hložánka. Našlo se i dost dalších, kteří soukromě překládali, opisovali a šířili stravu pro duši. Také řeholní rodiny si překládaly materiály pro své studium a duchovní život. Dvousvazkové hutné kompendium dogmatické teologie si z němčiny přeložila skupina kolem P. Václava Dvořáka, jež připravovala adepty pro řádné podzemní kněžské svěcení.

Pražská dílna katolického samizdatu

se rozvinula během osmdesátých let do jisté komplexnosti, proto je dobře ji stručně představit jako celek. Vznikla z jednoho podnětu a díky jedné ženě. Koncem 70. let mě na faře v pohraničí navštívil Josef Zvěřina. Svěřil jsem se mu s plánem vytvořit podzemní *teologický časopis* pro kněze i laiky. Na rozdíl od knihy jde periodikum dynamicky s časem. Kromě toho je to „přítel“, který přichází pohovořit s kněžími osamělými v terénu a přibírat do společenství bojující církve i laiky. Josef sáhl do svých rukopisů a P. Hložánka (tenkrát na faře u Mělníka) vytvořil úhledný sešit. Po pěti číslech se tento Teologický sborník octl na lavici obžalovaných spolu s olomouckou skupinou, a spolubratr Hložánka šel do vězení na Bory. Během určité doby klidu přišla chvíle pro časopis *Texty* (po třech číslech přejmenovaný na *Teologické texty*). Ty se rozjely díky tomu, že se u mne jednoho dne objevila skromná postava zdravotní sestry Květy Kuželové, která nechtěla být mimo zápas o Boží království v naší zemi. Nabídla své písařské umění spojené s tajně obsta-

ranou rozmnožovací technikou a v roce 1980 jsme začali. Struktura čísla měla kromě úvodníku články odborné (překlady i původní texty) a populárnější, dále speciální rubriky a výrazné citáty. Vyvinul se i styk se čtenáři přes distributory. V několika číslech se dokonce vedla odborná diskuse o katolickém řešení Husova případu. Že katolický terén takovou necenzurovanou teologicko-praktickou rovinu komunikace potřeboval, ukázal nečekaný zájem. Utajená distribuce brzy hlásila požadavek víc než tisíc výtisků, takže se ještě dále rozmnožovaly stovky TT (například ve farnosti nynějšího mons. biskupa Hrdličky). A to přesto, že papír byl ten nejlacinější, listy vázané sešíváčkou, úprava natěsnaných řádků téměř žádná. Myslím, že je to *memento* i pro normální doby: magnetem apoštolátu není lesk povrchu, ale zvěst oživená Duchem. Zde je třeba vděčně připomenout jména aspoň tří z mnoha statečných, kteří se v riskantní distribuci samizdatu se samozřejmostí nasadili: Michal Holeček, RNDr. Vladimír Fučík a Ing. Adolf Rázek. K nim se řadí překladatelé PhDr. Karel Šprunk, Ing. Miloš Voplakal a řada dalších.

Jako paralela k *Informacím o Chartě* povstal zpravodajský měsíčník *Informace o církvi*, ve volném spojení s TT.

Pracovní kapacita Květy Kuželové stačila i na větší počet *knižních* pražských samizdatů:

Edice Duch a život: studijní řada, celkem 17 titulů. Např. J. Zvěřina, *Duch svatý, dar a dárce* - A. Franzen, *Církevní dějiny* - J. Gründel, *Desatero přikázání* - J. Sudbrack, *Duchovní vedení* - Kl. Tilmann, *Život z hloubky* - M. Thurian, *Maria matka Pána*.

Řada Orientace: 37 menších svazků různého rozsahu k aktualitám našim i světovým. Např.: *Takzvaná podzemní církev - Východní politika Vatikánu, O náboženském tisku jinak, Malá společenství, Velikonoční poselství kard. Tomáška, Nové myšlení a svoboda svědomí, Obrana Pavla Čarnogurského* atd.

Řada Přátelé: 13 titulů o osobnostech, např. *Matka Tereza, Alfréd Fuchs, Tomáš More, Don Bosco, Kateřina Sienská*.

Řada Alfa - Omega: 4 tituly pro mládež, např. K. Rahner, *Můj problém* (rozhovory) - E. Stürmer, *Moudrý muž z dálného západu*.

Relativně nejúplnější výčet desítek těchto samizdatů je uveden v knize O. Mádr, *Slovo o této době* (Zvon 1992), s. 295-296.

Vedle knih vycházela z téže dílny i tato *periodika*:

PSÍ, ročenka pro psychoprofese (psí = řecké písmeno), red. MUDr. P. Příhoda: 1. Vertikála (1985), 2. Vina (1986), 3. Freud a psychoanalýza (1987), 4. Služba životu (1988), 5. Víra v moderním světě (1989).

SALUS, časopis pro bioetiku a pastorální medicínu, red. MUDr. Pohunková: dvě čísla (1988 a 1989).

Koncem osmdesátých let se rozvinuly kontakty s přáteli v cizině, zejména v Holandsku, odkud přijížděl P. Bakker. Tam nám fototypicky vydali u nás předtím jen v malém nákladu vydaný moderní katechismus *Naše víra* (red. D. Pohunková), dovezený evangelikální organizací v počtu 15 000. V cizině nám vytiskli také sérii portrétů světeckých osobností na úhledných letáčcích a 10 000 až 20 000 výtisků Pereirovy moderní modlitební knížky do kapsy (přeložené a upravené K. Šprunkem). Rakouští přátelé dali vytisknout vysokoškolskou příručku - Arno Anzenbacher, *Úvod do filozofie* - a postupně sem dopravili 3 000 plus 2 000 výtisků. Její několikerá pražská vydání pak pomáhala na fakultách překonávat minulý vliv marxismu.

Veliký dík je třeba vyslovit přátelům z Ackermann-Gemeinde za vytrvalou finanční i věcnou podporu po celá léta od Pražského jara.

Také bratři Slováci rozvinuli bohatou samizdatovou činnost a mají ji odborně zpracovanou - u nás je to dosud slabě zahájený úkol, který obsahuje množství témat pro práce posluchačů teologie!

Přestože tato činnost nacházela vděčnou odezvu u příjemců až do té míry, že jsme mohli opatřit dvě „služební“ auta, byl pro nás aktivisty (nejen v Praze) jakýkoli příjem tabu. V tomto smyslu dovedla apoštolskou chudobu k vrcholu Květa Kuželová. Ze svého nevelkého důchodu dovedla ještě šetřit a dávat na dobré účely, živila se téměř poustevnický.

Tato stále činnorodá osobnost odešla letos, krátce po své osmdesátce, na Velký pátek 18. 4., k svému Pánu.

Z takových zdrojů čerpala sílu církev odsouzená k zániku. A jen takoví lidé nesou v sobě budoucnost Božího království u nás v Česku i v této pro víru a církev kritické době.